

GENERALUL CONSTANTIN TEODORESCU RAPORTEAZĂ: TURTUCAIA A CĂZUT!

*Dr. Luminița GIURGIU**

*Dr. Teodora GIURGIU***

Bătălia de la Turtucaia, consecințele ei asupra desfășurării ulterioare a războiului, personajele implicate - lideri militari, dar nu numai – constituie o preocupare mai veche a noastră. Considerăm că este necesar să aducem în atenția celor interesați de subiect atât pagini de memorialistică – importante pentru culoarea evenimentelor, dar subiective – cât și documente de arhivă, care reflectă desfășurarea evenimentelor din punct de vedere oficial. Cele pe care le-am selectat - dare de seamă, ordin de luptă, notă, comunicare și raport telegrafic, telegramă/telegramă cifrată sau buletin zilnic - au fost semnate de generalul Constantin Teodorescu¹, comandantul Capului de Pod Turtucaia, sau de colaboratorii săi direcți². Ele reflectă dramatismul luptei, lipsa de colaborare și coordonare și, nu în ultimul rând, oferă justificarea generalului Teodorescu la acuzele de a-și fi părăsit trupele, retrăgându-se în siguranță. Textele au fost redactate cu respectarea normelor ortografice actuale.

„Capul de pod Turtucaia

Turtucaia, 15.VIII.1916, ora 4 p.m.

BULETIN ZILNIC nr. 1

Comandantul capului de pod Turtucaia

către

Comandantul Armatei a III-a

La București

1. Rezumatul operațiunilor executate

*Comisia Română de Istorie Militară.

**Arhivele Militare Naționale Române.

¹ Generalul Constantin Teodorescu (n. 25 ianuarie 1863- d. ?), absolvent al școlii de subofițeri București (1881-1883), Școlii Militare de Infanterie și Cavalerie (1883) și a Școlii Superioare de Război (1893-1895); a urcat toate treptele ierarhiei militare de la gradul de sublocotenent (1883), locotenent (1887), căpitan (1893), maior (1900), locotenent-colonel (1903), colonel (1911), la cel de general de brigadă (1915); în timpul primului Război Mondial a fost comandantul Diviziei 17 Infanterie în perioada 14/27 august-24/6 septembrie 1916; a fost decorat cu Ordinele „Coroana României” (1912) și „Steaua României” (1913).

²Vezi pe larg, Dr. Luminița Giurgiu, *Din nou despre Turtucaia – Generalul Constantin Teodorescu versus generalul Gheorghe Dabija*, în revista „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, anul XX, nr. 3(77)/2017, pp. 6-15.

Trupele de uscat cu efective de război (afară de artilerie care are numai 2/3 din efectiv) au luat dispozitivul de acoperire și au ocupat lucrările de fortificație pe linia înaintată și linia principală de luptă.

Marina de război, cu vasele sub presiune, stă gata a intra în acțiune. Minele sunt complet așezate. Estacada închisă. Bateriile de coastă cu ½ personal, la posturi și ½ în apropiere. [...].

3. *Știri despre vrăjmaș*

Două baterii s-au văzut, la 9.30 a.m., în marș pe malul Dunării, în fața Gostinului, mergând spre Est. Pichetul Turkșmil a auzit, la ora 9.30, trei lovituri de tun spre Oreahovo³.

Un pluton bulgar a făcut piramide de arme la 20 m în fața frontierei. Pichet 48-49.

4. *Efective*

Disponibili: ofițeri – 479; trupă – 22.122; cai – 3.092; trăsură – 1.089.

Nedisponibili: ofițeri – 16; trupă – 1.534; cai – 5; trăsură – 2.

5. *Staționare*

Regimentul 36 în sectorul I (Staroselo); Regimentul 79 în sectorul II (Daidir) și satele Denizler, Mesimhle; Regimentul 76 în sectorul III (Antimovo) și satele Vischioi, Sarighiol, Belica și Sarsânlar⁴.

Avanposturi

În sectorul I: una gardă mare la 1½ km Est Turkșmil, una gardă mare la 1 km Vest Siahlar.

În sectorul II: una gardă mare la Mesimahle, una gardă mare la 1½ km Sud Denizler.

În sectorul III: una gardă mare la 2 km N-E Belica, una gardă mare la Vischioi, una gardă mare la Sarighiol. [...].

Comandantul capului de pod
General C. Teodorescu⁵.

„Capul de pod Turtucaia

Turtucaia, 16.VIII.1916, ora 3 p.m.

BULETIN ZILNIC nr. 2
Comandantul capului de pod Turtucaia
către
Comandantul Armatei a III-a
La București

³ Rahova – n.n.

⁴ Zafirovo – n.n.

⁵ Arhivele Militare Române, Fond Armata a III-a, dosar nr. 14, f. 119.

1. *Rezumatul operațiunilor executate*

Același dispozitiv ca cel raportat în buletinul nr. 1.

[...]

3. *Știri despre vrăjmaș*

Grănicerii au raportat că ieri, 15.VIII, orele 7.40, au văzut doi ofițeri bulgari urcați pe pichetul din dreptul pichetului român nr. 58. După ce au binoclat 20 minute, printr-un om de legătură, au chemat ca la 40 soldați din pădurea Breșlen și au ocupat un șanț cam la 200 m în fața pichetului 58.

4. *Efective*

Disponibili: ofițeri – 479; trupă – 28.129; cai: 3.092; trăsură: 1.089.

Nedisponibili: ofițeri – 16; trupă: 1.534; cai: 5; trăsură – 2.

5. *Staționare*

Același dispozitiv ca cel raportat cu buletinul nr. 1.

Avanposturi: idem.

[...]

Comandantul capului de pod Turtucaia

General C. Teodorescu”⁶.

„Capul de pod Turtucaia

Turtucaia, 17.VIII.1916, ora 3 p.m.

BULETIN ZILNIC nr. 3
Comandantul capului de pod Turtucaia
către
Comandantul Armatei a III-a
La București

1. *Rezumatul operațiunilor executate*

Nicio schimbare în dispozitivul de acoperire raportat cu buletinul nr.

1.

[...]

3. *Știri despre vrăjmaș*

Bulgarii și-au micșorat numărul oamenilor de la pichete la 5-6. Pichetele intermediare le-au desființat.

4. *Efective*

Disponibili: ofițeri – 479; trupă – 22.122; cai – 3.092; trăsură – 1.089.

Nedisponibili: ofițeri – 16; trupă – 1.534; cai – 5; trăsură – 2.

⁶*Ibidem*, f. 120.

5. *Ca în buletinul nr. 2.*

[...]

Comandantul capului de pod Turtucaia

General C. Teodorescu”⁷.

„Capul de pod Turtucaia

Turtucaia, 18.VIII.1916, ora...

BULETIN ZILNIC nr. 4
Comandantul capului de pod Turtucaia
către
Comandantul Armatei a III-a
La București

1. *Rezumatul operațiunilor executate*

Nicio schimbare din dispozitivul raportat în buletinul nr. 1.

[...]

3. *Știri despre vrăjmaș*

În dreptul pichetului nr. 54 Senovo, trupele bulgare și-au pus ranițele și au ocupat tranșeele

4. *Efective*

Disponibili: ofițeri – 468; trupă – 22.100; cai – 3.092; trăsură – 1.089.

Nedisponibili: ofițeri – 27; trupă – 1556; cai – 5; trăsură – 2.

5. *Staționare*

Același dispozitiv ca cel raportat în nr. 2

[...]

Comandantul capului de pod Turtucaia

General C. Teodorescu”⁸.

„CAPUL DE POD TURTUCAIA
către
MARELE CARTIER GENERAL
DARE DE SEAMĂ

asupra evenimentelor petrecute din ziua de 20.VIII, ora 2 p.m.
până la 21.VIII, ora 2 p.m.

Către ora 3 p.m., se primesc știri care confirmă intențiile inamicului de a investi capul de pod simultan din toate direcțiile, precizându-se direcțiile sale de înaintare și forța aproximativă a coloanelor sale după cum urmează [...]

⁷*Ibidem*, f. 121.

⁸*Ibidem*, f. 122.

a) *din direcția Turcșmil – Dunăre*, 4-6 batalioane și 2-3 baterii ușoare și 2-3 grele, 2 escadroane de cavalerie.

De la ora 10 a.m. până la ora 6.30 p.m., au putut respinge posturile mici și s-au instalat în tranșee între Dunăre și Est Senovo. Artileria sa a încadrat Bateria Rahova de 105, de pe colina Nord a dealului Staroselo, singura baterie care aputut trage asupra bateriei grele inamice. Bateria noastră a avut 3 tunuri îngropate în pământul scormonit de pe parapete, un ofițer și mai mulți servanți răniți.

Am ordonat ca în timpul nopții tunurile să fie scoase și mutate în vechile amplasamente de lângă cupola Ștefan cel Mare (subcentrul 2-3).

În acest sector a conlucrat și Marina cu 2 monitoare și Bateria St. Chamond (120 mm) de pe malul stâng.

Distanța fiind prea mare (6-8 km) nu a putut observa efectul, lipsind aeroplanelor de observație.

La ora 8, garda mare din acest sector (Staroselo Est) s-a retras pe linia de luptă.

Noaptea au urmat oarecare împușcături, însă atacuri n-au fost.

La ora 11 noaptea, am inspectat tranșeele din acest sector. Oamenii fiind enervați, trăgeau focuri noaptea fără rost; i-am împiedicat și îmbărbătat.

În zorii zilei, astăzi 21, flota bate flancul stâng inamic între Turcșmil și Dunăre.

b) *din direcția Senovo* a înaintat un batalion, care a silit posturile mici să se retragă. Seara au înaintat până la bătaia tunului din poziția noastră principală.

La 21.VIII, între 9-12 a.m. s-au dat 6 atacuri la colțul S-E Staroselo, dar au fost respinse cu mari pierderi. Atacul avea forța de 3-4 batalioane.

c) *din direcția Kovangilor*, 3-4 batalioane cu artilerie au înaintat din direcția Siahlar – Messimmahle (Sud Staroselo). Până seara au respins avanposturile, apropiindu-se de linia principală, la bătaia tunului. Artileria noastră trage, fără pierderi, pentru noi.

d) *din direcția Karamehmetler – Denzilar*, 4 batalioane fiecare cu câte 4 mitraliere și artilerie au atacat Denizler și până la Daidir. Seara la ora 8, satul Daidir, care era în mâinile noastre, a fost evacuat conform ordinului subsemnatului, spre a nu fi învăluit. Artileria trage fără pierderi. Bateria Opanez s-a mutat în poziția a 2-a (Centrala 2).

Noaptea de 20-21, liniște în această parte.

e) *din direcția Salihler, Ahmatlar – Belița*, 4 batalioane cu artilerie au atacat Belița și au ajuns la 2 km de linia centrelor 10-11. Artileria noastră trage fără pierderi.

f) din direcția Sarsânlar – Vischioi, câteva escadroane de cavalerie au respins posturile detașate. Gărzile mari din Vischioi, Antimovo și Sarghiol sunt pe locurile lor până în prezent.

Populația din Sarsânlar a atacat posturile mici în retragerea lor, participând chiar și femeile.

În rezumat, forțele inamice din prima linie sunt aproximativ: 4 regimente cu artilerie ușoară și 1-2 regimente de cavalerie; în linia a 2-a probabil alte 2-3 regimente de infanterie.

Dispoziții luate de comandament

a) Regimentul 36 Infanterie (4 batalioane) în sectorul respectiv pe linia principală de luptă (Siahlar – Staroselo), întărit cu Batalionul IV din Regimentul 40 și Batalionul IV din Regimentul 75 Infanterie (total 6 batalioane);

b) Regimentul 79 Infanterie (4 batalioane) pe linia principală de luptă;

c) Regimentul 76 Infanterie (4 batalioane) pe linia principală de luptă, întărit cu 2 companii din Batalionul Miliției Prahova;

d) rezerva generală:

Batalionul IV din Reg[imentul] 80 Inf[anterie] (4 companii la Remiza nr. 1).

2 companii din Batalionul Miliției Mircea (2 companii în Centrele 1-2).

2 companii din Batalionul Miliției Prahova (2 companii trimise la Reg. 76)

2 companii din Batalionul Miliției Buzău (2 companii rămase la Oltenița pentru descărcarea munițiilor ruse).

Total: 10 companii din care 6 miliții.

Lipsuri

a) rezervă mobilă din trupa de I-a linie (minim 1 regiment);

b) cavalerie;

c) aeroplane pentru recunoașterea și observarea tragerii artileriei;

d) muniție pentru mitralierele Md. F;

e) cartușe pentru muniția celor 6 obuziere de la FNG⁹, care stau în neacțiune;

f) nedisponibile 6 cupole 120, 6 mortiere 120, 3 obuziere 210, nefiind terminate; total 15 guri de foc calibru mare.

Comand[antul] Capului de pod Turtucaia

General Teodorescu”¹⁰.

◆ ◆ ◆

⁹FNG: Focșani – Nămolosa – Galați (n.n.).

¹⁰ Arhivele Militare Române, Fond Marele Cartier General, dosar nr. 46, f. 433.

„Divizia 17
C[apul de] p[od] Turtucaia
Turtucaia, 19.VIII.1916, ora 3 d.a

BULETIN ZILNIC nr. 5
Comandantul capului de pod Turtucaia
către
Comandantul Armatei a III-a
La București

1. Rezumatul operațiunilor executate

În noaptea de 18-19, pichetele române de la 52 până la Dunăre au fost atacate la ora 9 seara și silite a se retrage până la linia posturilor mici. În retragere s-au dat foc satelor Turkșmil și Senovo. Noaptea au fost împușcături. A doua zi, 2 companii din Regimentul 36 au reluat pichetul nr. 54, la ora 2 d.a.

În celelalte sectoare liniște. [...]

3. Știri despre vrăjmaș

Se semnalează aglomerări de trupe spre Kiutucli

4. Efective

Disponibili: ofițeri – 479; trupă – 22.122; cai – 3.091; trăsuri – 1.089.

Nedisponibili: ofițeri – 16; trupă – 1.534; cai – 5; trăsuri – 2.

5. Avangposturi

Ca în buletinul nr. 4.

Idem afară de pichetele de grăniceri 52-58 bis.

[...]

Comandantul Diviziei 17
General Teodorescu C.”¹¹.

◆ ◆ ◆

Urgent

Turtucaia 55,75,2/9, 4/15

TELEGRAMĂ
MARELUI CARTIER GENERAL

Acțiunea serios angajată pe tot frontul. Rog dispuneți să se trimită de urgență 3.000.000 cartușe pentru model 1893, jumătate milion cartușe model 79, un milion jumătate pentru mitraliere, muniții pentru obuziere de

¹¹Idem, Fond Armata a III-a, dosar nr. 14, f. 123.

105 și de câmp și cartușe pentru obuzierele de 120 scoase din cupole, care sunt sosite fără cartușe.

Nr. 17 din 20 august 1916

General Teodorescu”¹².

Extra urgent

Nr. 18 din 20.VIII:1916

TELEGRAMĂ

Prezentată la Turtucaia, nr. 62, data 2.IX, ora 8.40 s

ARMATEI a III-a

La București

Atacate de forțe superioare de toate armele, trupele noastre de pe frontieră, cât și cele din liniile înaintate s-au retras, luptând pas cu pas spre pivotul principal; satele Turkșmil, Senovo, Covargilar, Caramehmetler, Denizler, Belița, Sarsânlar au fost ocupate de inamic.

Pentru ca trupele noastre înaintate, care au ocupat satele Daidir, Antimovo, Sarighiol și Bolgar Cusui să nu fie capturate în retragere de cavaleria inamică, am dispus să fie evacuate și distruse. Se organizează acum pe linia principală. Lupta de artilerie angajată pe tot frontul de luptă. Au participat și bateriile St. Chamond, cum și două monitoare. S-au luat toate măsurile pentru rezistență serioasă. Una baterie calibru 105 grav avariata.

General Teodorescu”¹³.

TELEGRAMĂ CIFRATĂ

Prezentată la Turtucaia, nr. 78, cl. s., cuv. 85. Data 3.XI, ora 3.35 seara

ARMATEI a III-a

Astăzi, ora 9 dim., sectorul Staroselo Vest a fost atacat violent de un regiment de infanterie și artilerie de mare calibru. Două atacuri au fost respinse. Bateria Rahova, schimbând poziție, s-a pus în măsură a reîncepe focul. S-au semnalat trupe de infanterie și artilerie la Sarsânlar – Sarighiol. Secția cupole Ștefan cel Mare și cele trei secțiuni mortiere în cupole au încetat lucrul, găsindu-se sub focul artileriei inamice.

Nr. 19

General Teodorescu”¹⁴.

¹²Idem, Fond Marele Cartier General, dosar nr. 47, f. 242.

¹³Idem, Fond Armata a III-a, dosar nr. 4, f. 95.

¹⁴*Ibidem*, f. 107.

◆ ◆ ◆
„Capul de pod Turtucaia
BULETIN ZILNIC nr. 8
Din 22.VIII.1916

Comandantul capului de pod Turtucaia (Divizia 17)
către
Comandantul Armatei a III-a
La București

1. Rezumatul operațiunilor executate

De la ora 3-6 p.m. au fost lupte tăvănitore pe tot frontul. Mai multe atacuri în masă, din care vreo 7 asupra ieșindului sud-estic Staroselo cu caracter decisiv, au fost respinse cu mari pierderi pentru inamic. Artileria de mare calibru inamică răstoarnă însă șanțurile de pe dealul Staroselo, provocând pierderi.

La ora 7.30 seara, inamicul formând noi coloane de atac, cu trupe proaspete, atacă din nou ieșindul sud-estic Staroselo, care este străpuns. Până la intervenția rezervelor, inamicul pătrunzând la Comp[aniei] 11, cade în spatele Comp. 10, 4 și 3, care se retrag după ce au pierdut ofițeri și soldați morți, răniți și prizonieri. Sub influența întinericului și a neputinței ofițerilor de a restabili ordinea, trupele care ocupau dealul Staroselo (Regimentul 36 Infanterie, Batalionul IV/75 și IV/40) se retrag spre linia a 2-a principală de rezistență, determinată de linia centrelor 1-5. Batalionul IV/80 și 2 companii de miliții care fuseseră trimise, la 7 seara, în ajutorul Regimentului 36, îl găsesc pe acesta în retragere și li se dă ordin a ocupa și ele linia centrelor.

Doi dezertori din Regimentul 5 Infanterie declară că o parte din trupele bulgare din sectorul Siahlar s-a retras din cauza pierderilor dincolo de bătaia tunurilor, spre frontieră.

Comandantul Diviziei 17
General C. Teodorescu”¹⁵.

◆ ◆ ◆
Turtucaia, 99.69/4/9

TELEGRAMĂ CIFRATĂ
MARELUI CARTIER GENERAL

Trupele sectorului întâi Staroselo, atacate de 9 ori în cursul zilei de ieri, au rezistat cu îndărătnicie, producând pierderi foarte mari inamicului înaintea rețelelor de sârmă.

¹⁵Idem, Fond 948/52, dosar nr. 27, f. 106.

La ora 11 noaptea, producându-se o ruptură în frontul de luptă pe la colțul Sud-Vest al pădurii de pe dealul Staroselo, trupele Regimentului 36 și ale Batalionului IV/75 spre a nu fi întoarse pe la spate, au început retragerea spre linia vechilor lor centre. Din cauza întunericului, retragerea s-a făcut nu destul de ordonată.

Din cauza a 4 zile de lupte continue, trupele sunt foarte obosite. În celelalte două sectoare au fost vii angajamente de artilerie și atacuri de infanterie dinspre Daidir și Belica, toate respinse.

Azi în zorii zilei, s-au reocupat de noi uvrajele din Sud sectorul Siahlar.

Pierderile nu au putut fi încă definitiv precizate.

General Teodorescu”¹⁶.

ORDIN DE LUPTĂ NR. 24
Din 22 august 1916, ora 7 dim.

În urma luptei de ieri, trupele noastre din sectorul I au fost nevoite să se retragă pe linia centrelor 1-5.

Pe tot restul frontului situația este bună.

Pentru restabilirea luptei, astăzi 22 august, dispun următoarele:

Regimentul Vasile Lupu 36, Batalioanele IV din Regimentele 40, 75 și 80 vor ocupa linia a II-a de apărare, începând din fața podului de la balta Staroselo, prin subcentrul 2-3, apoi centrele 1, 2, 3, 4 și 5.

2 companii din Batalionul Miliții Prahova vor ocupa centrele 1 și 2.

2 companii din Batalionul Miliții Buzău, călare pe șoseaua spre Turcșmil, la km 5-500.

Unul din batalioanele Regimentului 36, care au fost mai încercate în luptă, va fi ținut ca rezervă la remiza nr. 1.

Noile trupe de ajutor, care urmează să sosească azi, vor fi date la sectoare după trebuință sau vor reînnoi ca rezervă pentru contraatacuri.

Se recomandă a se ține trupele și ofițerii inferiori îndeaproape supraveghere. Orice încercare de retragere din această poziție va fi reprimată imediat prin împușcare.

Nicio retragere după această linie nu este admisă; trebuie ca rezistența să fie împinsă la ultima extremitate.

Se va da oamenilor hrană caldă – cu carne – iar acele care nu vor putea aduce hrană caldă, vor consuma din cea de rezervă.

Pe timpul luptei mă voi găsi pe platou, la blochaosul comandamentului

¹⁶Idem, Fond Marele Cartier General, dosar nr. 47, ff. 178-179.

Mi se va trimite azi, raportul luptei din zilele de 20 și 21 curent, cu arătarea nominală a pierderilor și răniților.
[General Teodorescu]¹⁷.

◆ ◆ ◆

Turtucaia, 23.VIII.1916, ora 10.45

NOTĂ TELEFONICĂ

În momentul de față fierbere mare. Se produc atacuri viguroase pe fronturile de Sud și de Est. Artileria cu trageră repede și de mare calibru a scos din serviciu o parte din piesele noastre grele.

Inamicul dispune de baloane captive și aeroplane. N-avem niciun mijloc pentru descoperirea bateriilor inamice.

Am respins până acum mai multe atacuri pe frontul de Sud (Daidir). Am speranța să resping orice atac. Totuși artileria noastră suferă foarte mult pentru că inamicul are tirul bine reperat, iar noi nu avem puțința să descoperim bateriile inamice.

Acțiunea se desfășoară.

Au sosit până acum:

2 batalioane din [Regimentul] 75, 1 batalion din 80, al 2-lea batalion din 80 Infanterie este pe drum, 2 batalioane din 74 Infanterie.

Restul trupelor la Oltenița, netrecute încă la Turtucaia.

Din trupele trecute s-au întrebuițat: 2 batalioane pe frontul de Sud, 2 la Est. Cu restul trupelor îmi propun a forma rezerva și cred că o voi realiza până în seară.

General Teodorescu¹⁸.

◆ ◆ ◆

Nr. 168 din 24 august 1916

RAPORT TELEGRAFIC NR. 5 de la 23-24 august, ora 8.a.m. cătref MARELE CARTIER GENERAL

După o acalmie la Turtucaia, care dădea credința că bulgarii sunt obosiți și față cu întăririle ce se trimiseseră de pe malul stâng, generalul Teodorescu era cu drept cuvânt foarte mulțumit.

¹⁷Idem, Fond Comandamentul Capului de Pod Turtucaia, dosar nr. 27, f. 50.

¹⁸Idem, Fond Armata a III-a, dosar nr. 4, f. 131.

În ziua de 16 august, ora 6 a.m., artileria inamică de mare calibru și cu tragere repede, având tirul perfect reperat prin ajutorul baloanelor și aeroplanelor, a scos din serviciu o parte din piesele noastre grele.

Mai multe atacuri pe frontul de Sud au fost respinse. Artileria noastră nu-și poate repera tragerea, din cauza lipsei mijloacelor de descoperirea bateriilor inamice.

Din trupele date ajutor capului de pod, au ajuns la Turtucaia numai 5 batalioane, din care 2 au fost întrebuințate pe frontul de Sud și 2 pe cel de Est.

La ora 11 a.m., s-a dat ordin Corpului Rus să ocupe Dobrici cu forțele strict necesare, iar restul trupelor Grupului de Est să se îndrepte în marș forțat spre Turtucaia, în ajutorul capului de pod, făcându-i cunoscut că s-a dat ordin și Diviziei 9 să atace spre Turtucaia. Divizia de cazaci este absolut necesar să acopere stânga Diviziei 9.

La ora 11.30, situația fiind foarte gravă la Turtucaia, centrele 7, 8 și 9 fiind pierdute, trupele obosite, iar cele sosite nu cu destul avânt, s-a dat, la ora 11.45, următorul ordin telegrafic Diviziei 9: lăsați 4 batalioane la Silistra; cu restul diviziei și cu cât mai multă artilerie, executați o ofensivă viguroasă, înaintând în marș forțat spre Turtucaia, pentru a degaja capul de pod.

Divizia de cavalerie rusă va acoperi flancul stâng. Infanteria va lăsa ranițele, va încălța opincile, va lua hrană de rezervă și cât mai multă muniție. Atacul va fi dat cu toată energia.

La 12.30, linia a 2-a este căzută și lupta se dă pe linia a 3-a de apărare. Toate bateriile fixe sunt căzute. Artileria de 305 inamică trage foarte reperat. Flota noastră de Dunăre bate la Kusui și Staroselo.

S-a ordonat Corpului VI Armată ca bateria de lansare de torpile de la Greaca și Giurgiu să torpileze monitoarele inamice ce ar căuta să scoboare Dunărea.

S-a dat ordin capului de pod Turtucaia să țină piept, cu orice preț, făcându-i cunoscut că Corpul rus cu cavaleria și Divizia 9 sunt în marș forțat spre Turtucaia.

S-a dispus retragerea monitoarelor la adăpostul Kusuiului în caz că prezența lor în susul Turtucaiei nu mai este folositoare, iar vedetele să torpileze monitoarele austriece ce ar voi să scoboare Dunărea.

La ora 10 seara, capul de pod raportează că sosind Regimentul 2 Grăniceri și executând un contraatac, bulgarii au fost respinși spre linia a 2-a în pădurea Daidir și întreg atacul a slăbit.

La ora 11 noaptea, s-a făcut liniște pe întreg frontul. Sperăm că, la ora 3 din noapte, Divizia 9 să-și fi produs efectul strategic asupra capului de pod Turtucaia; dintr-un motiv însă inexplicabil, Divizia 9, care raportase că

plecase din Silistra la 23.VIII, ora 2.30 p.m., nu se găsea, în ziua de 24.VIII, ora 3 a.m., după 12 ore de marș, decât la Iali – Ciatalgea 14 km de Silistra, în loc de a se găsi cel puțin la Sarsânlar; probabil că a avut de susținut vreo luptă.

Astăzi, 24 august, ora 3.45 a.m., ordinea fiind restabilită, s-a pregătit un contraatac spre Daidir, care a început la ora 4.30.

La ora 7.30 a.m., bulgarii au început un bombardament violent cu tunuri de mare calibru pe frontul de Est.

La ora 9.20, se pare că trupele bulgare s-au domolit și că bat chiar în retragere. Se crede că se simte acțiunea Diviziei 9, care a ajuns la Viskioi. S-a ordonat un contraatac general. Un prizonier din Regimentul 240 spune că regimentul lui a venit de la Salonic până la o gară, iar de aici cu automobilele pe front.

Frontul Dunărea

În cursul zilei s-a repetat bombardarea Calafatului, Bechetului și pichetelor de pe malul nostru.

Șeful Biroului Operațiilor
Colonel Dabija”¹⁹.

◆ ◆ ◆

Turtucaia, 23.VIII, ora 11.30

NOTĂ TELEFONICĂ

Situația foarte gravă. Centrele 7, 8 și 9 pierdute.

Lupta se dă în uvrajele intermediare.

Trupele obosite. Cele abia sosite, parte din ele, au dat înapoi; s-au purtat foarte prost.

Un batalion din Regimentul 75 Infanterie a ajuns pe poziție fără comandant și fără ofițeri.

General Teodorescu”²⁰.

◆ ◆ ◆

Turtucaia, 23.VIII.1916, ora 12.30 ziua

COMUNICARE TELEFONICĂ

prin lt. Bădescu

O luptă înverșunată se dă pe linia a 3-a.

O informație primită spune că o coloană inamică înaintează dinspre Est asupra Turtucaiei.

Toate bateriile fixe ale apărării pierdute.

¹⁹*Ibidem*, dosar nr. 7, f. 28.

²⁰*Ibidem*, dosar nr. 4, f. 130.

Artileria 305 bulgară trage cu foarte mare precizie, fiind regulată cu baloane și aeroplan.

Flota noastră bate Kusui și Staroselo.

Primită de colonel Dabija”²¹.

Locul de plecare: Cupola Mihai Viteazul

Data: 23.VIII.1916, ora 2 p.m.

COMANDANTUL SECTORULUI III
către
COMANDANTUL CAPULUI DE POD TURTUCAIA
la Turtucaia

Forțe inamice superioare, care au pătruns printre centrele 10 și 11 au întors aripa dreaptă a Sectorului III. Ca rezervă de sector au rămas 3 companii. Am ordonat centrelor să reziste cât vor putea, iar rezerva să acopere retragerea spre linia a 2-a de rezistență km 4, sub protecția bateriei de obuziere de 105 mm și a unei baterii mobile de 53 mm.

În acest moment trupele de la centrele 14 și 15 s-au retras fără luptă. Singur centrul 12, rezerva și bateriile susțin acțiunea. La km 8 n-am primit ajutoare decât un pluton și o companie de mitraliere.

Partida este pierdută.

Comandantul Sectorului III

Lt. colonel Al. Marinescu”²².

Turtucaia, primită la ora 1 noaptea

NOTĂ TELEFONICĂ

Suntem într-o stare de acalmie. Trupele bulgare s-au retras prin pădurea Daidir. Se mai dau mici contraatacuri. Linia a 3-a de rezistență s-a ocupat de trupele noastre în ordine. S-a format un detașament, care în zori de zi să dea un contraatac și să-i gonească în direcția Sud – Sud-Vest. Toate trupele, care erau în sectorul Est, s-au retras spre Sud. M-am interesat de Divizia 9 și cazaci și n-a sosit nimic din ele. Trupele de la Silistra vor sosi pe la 4-5 dimineața. S-a restabilit, mai mult sau mai puțin, ordinea în Turtucaia.

S-au retras în pădure spre a se reconstitui, deoarece la un moment dat au fost copleșiți de număr. Răul a provenit din cauza Regimentelor 34 și 74, care a antrenat să fugă toată linia 1. A mai sosit [un] batalion [din Regimentul] 80.

²¹*Ibidem*, f. 125.

²²Idem, Fond Comandamentul Capului de Pod Turtucaia, dosar nr. 27, f. 38.

Muniții de 79 și 93 lipsesc. Muniții pentru obuziere de 105, în special șrapnele pentru obuziere 120 Md. 901 pentru tun de 75 Md. 904. Să se trimită muniții de 79 și să se insiste ceea ce am cerut ieri.

Comunicată de generalul Teodorescu”²³.

Turtucaia, 24.VIII:1916, ora 8 a.m.

NOTĂ TELEFONICĂ

Situația s-a agravat din cauza debandadei trupelor. Trupele sunt foarte istovite; au început să se retragă.

Inamicul a început să tragă cu artilerie de calibru mare pe frontul de Est.

Pe frontul de mijloc viu atac.

Pe frontul de Vest acalmie.

General Teodorescu”²⁴.

24 august 1916

Ora 11 a.m. S-a comunicat prin telefon Armatei a III-a și Marelui Cartier General că situația este disperată; nicio speranță de ajutor de la Divizia 9. S-au cerut ordine.

Maiorul Rosetti, de la Marele Cartier General, mi-a comunicat că, în niciun caz, Statul Major al capului de pod Turtucaia să nu se lase a fi făcut prizonier.

La ora 11.30 a.m., am dat ordin prin curieri-bicicliști, ca, pe cât va fi cu putință, trupele și convoaiele dinapoi să caute a se salva, retrăgându-se pe drumul spre Siliștriu, pe la Kusui.

Ora 1.40, sosind un monitor și o vedetă, a fost salvat Comandamentul și arhiva capului de pod Turtucaia.

General Teodorescu”²⁵.

Turtucaia

²³Idem, Fond Armata a III-a, dosar nr. 4, f. 147.

²⁴*Ibidem*, f. 148.

²⁵Idem, Fond Comandamentul Capului de Pod Turtucaia, dosar nr. 27, f. 139.

În urma apărării îndârjite de 6 zile, în contra unor forțe cu mult superioare și a nesosirii ajutoarelor la timp, am fost nevoit a ordona retragerea garnizoanei spre Silistra.

General Teodorescu

Primită prin telegrafia fără fir la stațiunea București, la 24.VIII, ora 4.15 p.m.

Primită la Marele Cartier General la Periș, astăzi 24.III, ora 4.30 p.m.

P. Conformitate

Maior Bârzotescu”²⁶.

NOTĂ TELEFONICĂ

comunicată de locotenentul Bădescu

Turtucaia a căzut”²⁷.

GENERAL CONSTANTIN TEODORESCU REPORTS: TURTUCAIA HAS FALLEN!

-abstract-

Key Words: Turtucaia, 1916, General Constantin Teodorescu, commandant, archive document.

The Battle of Turtucaia – its consequences on the further development of the war, the characters involved – constituted a subject of analysis in the era and beyond. In addition to the memoirs pages – important for the color of the events, but subjective – the archive documents are interesting because they show the unfolding of the events from an official point of view. The ones that we selected were signed by General Constantin Teodorescu, the commandant of Bridgehead Turtucaia, or by his direct collaborators. They reflect the drama of the battle, the lack of collaboration and coordination and, last but not least, they provide the justification for General Teodorescu for the accusations of deserting his troops, retreating to safety.

²⁶Idem, Fond Marele Cartier General, dosar nr. 47, f. 366.

²⁷Idem, Fond Armata a III-a, dosar nr. 4, f. 158.